

Äänitteen kesto: 00:22:26

Pohjoisen pulssilla: Lapin ELY-keskuksen podcast

Jakso 3: Saavutettavuus Lapissa

Juontaja:

Viestintäasiantuntija Johan-Eerik Kukko

Haastateltavat:

Kunnossapitovastaava Joona Peltoniemi, Lapin ELY-keskus

Yritysasiantuntija Tiina Pelimanni, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Projektipäällikkö Annika Lompolo, Leader Tunturi-Lappi ry

Intro [00:00:00-00:00:02]

Johan-Eerik Kukko [00:00:02]: Tervetuloa kuuntelemaan Lapin ELY-keskuksen podcast-sarjaa nimeltä Pohjoisen pulssilla. Minä olen viestintäasiantuntija Johan-Eerik Kukko ja tässä kolmannessa jaksossa teemana on saavutettavuus. Ensin otetaan puhelinyhteys kunnossapitovastaava Joona Peltoniemeen ja keskustellaan Lapin tiestön talvikunnossapidosta. Tämän jälkeen yritysasiantuntija Tiina Pelimanni kertoo EAKR-rahoituksesta. Jakson loppupuolella otetaan vielä puhelimella yhteys projektipäällikkö Annika Lompoloon ja keskustellaan Lapin maaseudun valokaapeliyhteyksistä. On aika laittaa linjat laulamaan. Tämä on Pohjoisen pulssilla.

Puhelin ääni-efekti [00:00:40]

Kukko [00:00:48] Tervetuloa mukaan podcastiin kunnossapitovastaava Joona Peltoniemi.

Joona Peltoniemi [00:00:54] Kiitos.

Kukko [00:00:55] Ennen kuin mennään keskustelemaan tarkemmin teiden talvikunnossapidosta, niin kertoisitko hieman itsestäsi kuuntelijoille?

Peltoniemi [00:01:02]: Joo. Toimin kunnossapitovastaavana pohjoisella hankinta-alueella, joka kattaa Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun. Kunnossapitovastaavan tehtäviin kuuluu koordinoita maanteidenhoitourakkoita ja urakoittenvälvojiä tässä kyseisellä alueella.

Kukko [00:01:27]: Mitkä ovat tärkeimmät toimenpiteet, jotka teiden talvihoidossa tehdään?

Peltoniemi [00:01:34]: Selkeästi tärkeimpiä on lumen auraus, liukkaisen torjunta ja polanteiden tasaus. Sitten on lukuisa määrä pienempiä ja harvemmin tehtäviä hommia, kuten vallien kaato... lumen siirtoa varsinkin taajama-alueilla.

Kukko [00:01:59]: Eroavatko toimenpiteet kaupunkialueiden tieosuuksilla verrattuna esimerkiksi maaseudun tiestöön?

Peltoniemi [00:02:07]: No jonkin verran. Kaupunkiseudulla ja niiden ympäristössä maantiet on paljon vilkkaampia ja näin ollen tiet kuuluvat korkeampiin talvihoitoluokkiin ja sen seurauksena niitä yleensä suolataan sitten enemmän mitä maaseudun tiestöä. Ja lisäksi sen vilkkaan liikenteen takia tämmöisiin ympäristöihin sitten kertyy herkemmin polannetta, koska se liikenne polkee sen lumen polanteeksi tiehen. Näitä tasaustöitä sitten täytyy tehdä tämmöisellä alueella tiehämpää.

Kukko [00:02:53]: Millaisella kalustolla tiestöä hoidetaan?

Peltoniemi [00:02:57]: Pääosin kuorma-autoilla ja traktoreilla. Jonkin verran on käytössä myös pyöräkuormaajia ja tiehöyliä.

Kukko [00:03:10]: Entä millaisia haasteita teiden talvikunnossapitoon liittyy? Mitä täytyy erityisesti ottaa huomioon?

Peltoniemi [00:03:18]: Suurimmat haasteet liittyy näihin vaihteleviin sääolosuhteisiin ja sään ennustettavuuteen. Muun muassa liukkauden torjuntatoimenpiteisiin ryhdytään usein ennakkoiden. Ollaan sääennusteiden varassa. Jos ennusteet eivät pidäkään paikkaansa, niin voi mennä helposti pieleen se toimenpide. Se on ylivoimaisesti suurin haaste meillä.

Kukko [00:03:50]: Onko uutta teknologiaa tai uusia menetelmiä valjastettu viime vuosina hyötykäyttöön teiden talvihoidossa?

Peltoniemi [00:04:00]: Lähinnä valvontapuolella on. Urakoitsijan auraskaluustoon että urakoitsijan työjohdon ajoneuvoihin on vaadittu jatkuvasti kuvaavat kamerat, kuten myös meillä valvojien ajoneuvoissa on. Tätä kautta saadaan luotettavaa tietoa sieltä, minkälaiset olosuhteet ovat olleet. Pystytään tarvittaessa palaamaan kuukausia myöhemminkin asiaan, jos tulee jotain vahingonkorvaushakemuksia.

Kukko [00:04:39]: Kiitos haastattelusta, Joonas Peltoniemi. Kiitos. Tervetuloa mukaan podcastiin yritysasiiantuntija Tiina Pelimanni.

Peltoniemi [00:04:51]: Kiitos.

Kukko [00:04:48]: Tervetuloa mukaan podcastiin yritysasiiantuntija Tiina Pelimanni. Ennen kuin puhutaan rahasta ja hakemuksista, kertoisitko kuuntelijoille jotain itsestäsi?

Tiina Pelimanni [00:04:58]: No joo, minä olen Pelimannin Tiina ja yritysasiiantuntijan tittelillä tuolla Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa, mutta hoidetaan Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun asioita sitä kautta.

Kukko [00:05:14]: Mitä tarkoittaa EAKR ja ketkä voivat hakea tätä EAKR-rahoitusta?

Pelimanni [00:05:20]: EAKR on lyhenne Euroopan aluekehitysrahastosta, eli Euroopan unionihan on nämä koheesiorahaston varat jakanut käytännössä Euroopan aluekehitysrahoihin, eli tähän EAKR, sitten on ESR, eli Euroopan sosiaalirahasto, ja sitten on tässä vielä ehkä pyörinyt sellainen nimilyhenne tässä EU-slangissa kuin JTF, eli se on sitten oikeudenmukaisen siirtymän rahasto, joka on perustettu vauhdittamaan sitten tätä vihreän siirtymän vauhdittamista, mutta se on yksi näistä keskeisistä rahastoista, millä Euroopan unioni ohjaa sitten rahoitusta alueelle.

Kukko [00:06:02]: Ketkä tätä rahoitusta voivat hakea?

Pelimanni [00:06:04]: No riippuu mistä rahasta on kyse. Me esimerkiksi käsitellään yritystukia, eli yritystukia on...neo on Euroopan aluekehitysrahoista myönnettyjä avustuksia. Sitten on EAKR, josta rahoitetaan myöskin ympäristöhankkeita. Esimerkiksi Lapin liitolla on taas myös näitä aluekehitysrahoja yleisiin kehittämishankkeisiin, joissa voivat sitten olla tämmöiset ei-voittoa tavoittelevat organisaatiot tuottajana. Sitten on vielä tämä infrarahoitus, eli ihan fyysisiin tieinvestointeihin. Sellainenkin erityispiirre Pohjois- ja Itä-Suomen alueella löytyy tästä Euroopan aluekehitysrahaston alta.

Kukko [00:06:51]: Millainen hakuprosessi oikein on?

Pelimanni [00:06:54]: Hakuprosessi on, että meillä on sähköinen järjestelmä Eura 2021, jota kautta kaikki Euroopan aluekehitysrahaston ja myös nämä Euroopan sosiaalirahaston haut avataan. Koska kyse nyt puhutaan tästä infrarahoituksesta, se on meidän lyhenne, pidempi on elinkeinolähtöiset infrahankkeet, niin ne kaikki hakemukset aukaistaan sitten sinne Eura 2021 järjestelmään. Ja sinne voisikin, kun on tukikelpoinen, niin jättää sitten hakemuksen, mutta me aina toivotaan täällä pohjoisessa, että oltaisiin ensin meihin yhteydessä, että voidaan kertoa niistä, keskustella siitä hankkeesta jo etukäteen, että täytyykö sen rahoituksen kriteerit ja kannattaako sitten laittaa hakemus. Näissä infrahankkeissa, jos puhutaan, niin siellä on vielä sellainen, että siellä käytännössä hakijana voi olla joko väylävirasto, eli silloin kun on valtion tiestä kyse, niin hakijana on väylävirasto, tai sitten kunta, eli se häättyy se tie löytyä sitten silloin kun se tie on siellä kunnan tasessa, niin silloin hakijana on suoraan kunta. Mutta aina sen, kun avustuksen osuus on se 50 prosenttia, niin aina sen toisen 50 prosenttia on käytännössä maksaa se kunta, missä se tie sijaitsee ja vaikka se olisi sitten väyläviraston hakemus.

Kukko [00:08:20]: Kuinka paljon hakemuksia tulee vuosittain?

Pelimanni [00:08:23]: No se vähän vaihtelee, että nyt meillä just päättö hakukierros ja siinä tuli sisälle seitsemän hakemusta, kuusi Lappiin ja yksi Pohjois-Pohjanmaalla, että meillä on tätä rahoitusta on tähän mennessä ollut käytettävissä sillä lailla vähän jakautuen, että Lapissa on meidän asiakkaita sekä kunnat että se väylävirasto, Pohjois-Pohjanmaalla hakemuksia taas kuntien osalta jätetään Pohjois-Pohjanmaan liittoon, mutta sitten nämä väyläviraston hakemukset, eli valtion taseessa olevat tiet, niin ne tulee sitten meille Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukseen. Mutta esimerkiksi Kainuu, mikä kuuluu taas meidän palvelualueeseen, niin ne on taas olleet Kainuun liiton alla tähän asti. Se tuo tietenkin rajauksia tähän, että semmoinen 20 kuntahakemusta vuodessa niitä tulee.

Kukko [00:09:19]: Mainitsit tuossa, että hakukierros on nyt päättynyt, mutta seuraava on sitten tulossa ensi vuonna.

Pelimanni [00:09:23]: Joo, meillä ollaan niin kauan aikaa...kun vähän riippuu määrärahatilanteesta. Vielä on määrärahat riittäneet niihin hankkeisiin, jotka on tulleet sisälle. Kyllä me avataan sitten seuraava hakukierros tuossa todennäköisesti helmikuun alusta. Ne on yleensä sitten näitä määräaikaista hakuja, jotka on kaksi kuukautta kerrallaan auki. Eli nyt 1.2.–31.3. on todennäköisesti seuraava hakukierros ja sitten syksyllä on taas syyskuu ja lokakuun toinen hakukierros, jos ei nyt tule jostakin aivan älyttömän paljon hankkeita, että sitten ne määrärahat sitoutuu jo silloin kevään haussa sisälle tuleviin hankkeisiin.

Kukko [00:10:07]: Millainen on hyvä hakemus ja millaisia vinkkejä antaisit sellaisille, jotka miettivät tällä hetkellä hakemuksen täyttämistä ja ovat esimerkiksi ensimmäistä kertaa täyttämässä tällaista hakemusta?

Pelimanni [00:10:18]: Se prosessi lähtee oikeastaan siitä liikenteeseen, että koska kuitenkin vaaditaan se kuntien rahoitus aina näihin infrahankkeisiin, niin totta kai siellä, että kunta kokee, ja että se hanke täyttää sen kriteerit, eli näissä on se elinkeinolähtöisyys se avainsana. Eli siinä pitää tukea se, että siinä rakennetaan joku tiepätkä, niin sen tiepätkän pitää edistää joko matkailuyritysten tai teollisuusyritysten saavutettavuutta, ja sen tien rakentamisen seurauksena se mahdollistaa myös pk-yritysten investoinnit. Eli siellä hakemuksilla aina kysytäänkin näitä kahta mittaria, eli paljonko syntyy, kuinka moneen yrityksen saavutettavuutta se parantaa ja kuinka paljon siitä syntyy niiden pk-yritysten investointeja. Nämä on ne lähtökriteerit, millä voi lähteä miettimään, että soveltuuko tämä rahoitus sitten tähän meidän kunnan hankkeeseen. No kunnalla on tietenkin investointisuunnitelmat ja muut, mitä siellä on, mutta nämä kaikki, koska on investointihankkeesta, niin siellä se suunnittelupuoli pitäisi olla jo käynnistetty tai tehty ennen kuin sitten voi lähteä tätä rahoitusta tai kannattaa lähteä rahoitusta hakemaan, koska varsinkin jos siellä on taas väylän taseessa oleva tie, niin se yleensä sitten tehdään ELY-keskuksen puolella tavallaan ne kustannusarviot ja suunnitelmat, niin se yleensä vaatii semmoisen kuitenkin, että ne pitää sulanmaan aikanaan tehdä mittaukset ja maapohjatutkimukset ja muut, niin se ei ihan naps ja kops kannata lähteä laittamaan hakemusta sisälle ennen kuin tämä suunnittelu. Mutta sitten jos on suunnitelmat olemassa ja löytyy vaikka...ja se tukee näitä liikennejärjestelmiä ja löytyy ELY-keskuksella, tuolla liikennepuolella on sellaiset kuin hankekortit ja se löytyy vaikka sieltä niin silloin siitä on se suunnitteluvaihe jo ehkä tehty. Ja kunta on valmis sitomaan sen 50 prosenttia omista varoistaan sen hankkeen rahoittamiseen, niin siinä vaiheessa on jo hyvä laittaa hakemusta

sisään. Mutta korostan sitä, että kannattaa olla ensin meihin yhteydessä ennen kuin koko alkaa miettiä tällaisia tarpeita. Täyttykö rahoituksen edellytykset ja mitä vaiheita siinä pitää ottaa huomioon hankkeen osalta.

Kukko [00:12:46]: Kiitos tästä haastattelusta Tiina Pelimanni.

Pelimanni [00:12:49]: Kiitos.

Puhelin ääni-efekti [00:12:50]:

Kukko [00:12:58]: Tervetuloa mukaan podcastiin projektipäällikkö Annika Lompolo, Leader Tunturi-Lappi ry:stä.

Annika Lompolo [00:13:05]: Tervehdys ja kiitos, kun sain tulla.

Kukko [00:13:08]: Esittelisitkö itsesi kuuntelijoille ennen kuin keskustellaan tarkemmin valokuituyhteyksistä?

Lompolo [00:13:14]: Miehän olen antanut itselle vähän toisenlaisen nimikkeen kuin se projektipäällikkö, kun mie olen mielestäni valokuitusoturi. Ja miksi mie olen soturi? Mie ajattelen sen sillä viissin, että sillä konstilla, että me saadaan taisteltua mahdollisimman paljon hyviä tietoliikenneyhteyksiä lappilaisiin kylhin, niin me saadaan kylät piettyä asutettuina. Ja tämä on mulle kyllä semmoinen intohimon asia.

Kukko [00:13:41]: Millainen on valokaapeliyhteyksien nykytilanne Lapin maaseudulla tällä hetkellä?

Lompolo [00:13:47]: Lapissa yleisesti tilanne on se, että aika lailla tässä koko valtakuntaa koskevassa valokuitubuumissa kirkonkylät ja kaupungit tulee kyllä katettua. Eli kyllä nämä markkinaehtoiset toimijat rakentaa niitä kyllä hyvinkin. Jos lähdetään tutkimaan mitä tahansa kirkonkylää tai kaupunkia, mutta kirkonkylän ulkopuolella sivukylät on sitten toisessa asemassa...mikäli kiinteistöväli ei ole riittävän lyhyt, niin nämä markkinähtöiset

toimijat eivät rakenna kuitua maaseudulle, elikkä se tarvitsee hyvinkin tällaisen tiukan peiton sieltä alueelta, että sinne riittävästi tulisi liittymiä, niin saataisiin sitten kuitua. Toki on kyliä, jotka on saaneet sen kuidun tälläkin viissin, että ovat olleet jotenkin niin hyvällä hollilla, että se on voitu rakentaa, mutta pääsääntöisesti se näihin maaseutukyliin rakentuu vain ja ainoastaan sitten tuettuna. Ja Lapin ELY-keskushan on tukenut useita hankkeita Lapissa ja se on ihan mahtavaa, että kuinka niillä konstein on sitten kylille kuitua saatu. Meillä on kysely osuuskunnilta ja muilta toimijoilta, että kuinka ja minkälaisia asioita kertovat sitten kyliltä viestiksi siitä, että mitä se on, kun se kuitu on sinne tullut. Niin ihan selkeästi on semmoinen, että ilman hankkeita meidän kylällä ei olisi valokuituverkkoa. Ja kiitos, kun hankkeilla pienillekin kylille saadaan toimivat verkot. Ja sitä myötä myös paljon muuta. Lapissahan on siis osuuskuntia 28 kappaletta, ja osuuskuntien rakentamia kyliä 44 kappaletta tällä hetkellä. Hankkeja on ollut yli 30, ja tälle vuodelle hankehakemuksia on mennyt sisälle jo 13 kappaletta. Ja vielä useita alueita on tällaisen selvityksen alla, että missä kiinnostusta riittää sitten, ja kiinnostusta selvitetään kylillä siihen, että minkälainen tilanne siellä ja miten siellä sitten kuitua halutaan.

Kukko [00:16:08]: Mitkä ovat valokaapeliyhteyksien suurimmat hyödyt Lapin maaseudun asukkaille ja yrityksille?

Lompolo [00:16:14]: No kyllähän se ihan selkeästi on se, että saadaan laadukas, kestävä ja luotettava verkkoyhteys. Eli mennee samalla lailla kuin tullee ja sitten se on myöskin ympäristöystävällinen. Eli kyllähän se tuo kylille selkeästi pitovoimaa, vetovoimaa, tasavertaisuutta. Ihan kaikkea tällaista hyvää, mitä me pieniin kyliin nimenomaan tarvitaankin. Siellä on selkeästi semmoisia paikkoja, joissa kerrotaan, että muun muassa kun pandemia iski, niin jos heillä ei olisi ollut kylässä kuitua, niin ei olisi ollut mahdollista lasten käydä etäkoulua kyliltä käsin. Ja tilanneet voivat olla niinkin raadollisia, että yhdestä kylästä minulle kerrottiin, että meillä toimii verkko silloin, kun hyppää, tai pystyy lähettämään tekstiviestin silloin, kun hyppää trampolinilla ja lähettää nappia painaa sitten siellä yläilmoissa. Ei se aivan hyvältä kuulosta kyllä.

Kukko [00:17:11]: Vastaavasti, mitkä ovat suurimmat haasteet valokaapeliyhtiöksen rakentamisessa ja ylläpidossa Lapin maaseudulla?

Lompolo [00:17:18]: No tietenkin pitkät etäisyydet, se on arvokasta lystiä ja sen takia sitä ei ilman tukea pystytä tekemään. Ja se, että kylissä on riittävästi innokkuutta lähteä asiaa viemään yhteisesti eteenpäin. Yhteisöllisyys on se tärkeä tekijä. Onneksi sitä selkeästi on nähtävissä. Toki paljon kuulee myös semmoista, että meidänkin kylällä on niin jo

ikääntynyttä väkeä, että eihän täällä kuitua tarvita, kun me emme tarvitse edes nettiyhteyksiä. Kyllä taas tänä päivänä, kun kaikki lääkerobotit ja muut tuovat tällaisen soteteknologian sitten meidän kaikkien käytettäväksi, niin kyllähän se varmistaa sitä, että ikäihmisetkin pystyy asumaan pitempään tällaisilla kylillä sitten, että mitkä ovat etäällä sitten kirkon kylistä tai kaupungeista.

Kukko [00:18:11]: Miten näitä haasteita on pyritty konkreettisesti ratkaisemaan?

Lompolo [00:18:15]: No esimerkiksi minun hankkeella on tehty selvityksiä, eli mulla kulkee tuolla tälläkin hetkellä melkein 50 kappaletta kylätiedottajia, jotka käyvät talosta talhoon kyselemässä, mikä se tilanne siellä ihan konkreettisesti on. Mie pidän kyläiltoja ja vien tietoisuutta sitten näistä kyläverkkorakentamisen investointihankkeista eteenpäin. Ja asiasta pitää kovasti puhua. Sen lisäksi täytyy keskustella myös kuntien kanssa ja muiden tällöisten tahojen, jotka voivat asioihin vaikuttaa. Se on hyvin tärkeää tehdä tätä kaikkea yhteistyössä.

Kukko [00:18:57]: Mainitsitkin tuossa juuri kunnat, niin millaisessa roolissa näet yhteistyön eri tahojen, esimerkiksi kuntien ja teleoperaattorien kanssa?

Lompolo [00:19:05]: Jos kunnista puhutaan, niin totta kai puhutaan kuntien omista sivukylistä. Kyllähän se täytyy olla semmoisessa roolissa, että nähdään, että ne pitää pystyä pitämään elävinä. Ja niin kuin esimerkiksi Kittilässä Kallonkylä on semmoinen, että siellä kerrottiin, että kun heille hanketta tehtiin, niin siellä oli ollut useampia kiinteistöjä pitempään myynnissä ja muutamaan otettiin sitten valokuituliittymä sen hankkeen aikana, vaikka niissä ei asuttu. Ennen kuin hanke oli päättynyt, niin molemmat talot, joihin liittymä otettiin, ne oli mennyt kaupaksi. Ja tämä on minusta se viesti, mikä kuntienkin pitäisi kuulla ja nähdä, että kuinka tärkeää on se, että nämä yhteydet toimii. Ja kyllä tuossa tällä viikolla tapasin Tunturi-Lapin kuntien edustajia yhdessä tilaisuudessa, niin kyllä se siellä nähdäänkin. Mutta se, että tarvitaan vain tiivistetysti yhteistyötä vielä entistä enemmän. Ja kyllähän isossa roolissa on se, että kun osuuskuntaa kun perustetaan, niin siellä harvoin on pohjalla yhtään mittään muuta kuin pienet osuusmaksut, jotka on kerätty. Niin sitä taloudellista tukeakin kunnilta kyllä pyydetään. Ja varsinkin niihin aloitusvaiheisiin. Se on hienoa, että moni kunta kuitenkin myönteisesti suhtautuu näihin seikkoihin. Ja onhan se heillekin tärkeä seikka, että alue pysyy asuttuina ja vielä sillä lailla, että ne ovat myös elinvoimaisia. Kyllähän elinvoimainen kylä on sellainen kylä, jossa on asujia ja asukkaita jokaisesta ikäryhmästä. Jos keskittyy vain tiettyyn ikäryhmään, niin silloin se ei ehkä ole ihan niin elinvoimainen. Mutta sitten teleoperaattoreiden osalta, Myöskin se, että kyllähän tämän päivän maailmassa 5G-

verkko, kuulemma voidaan rakentaa radiolinkin varaa, mutta siinä ei ole mitään järkeä. Kyllähän mobiiliverkkoja vartenkin me tarvitaan ehdottomasti sitä valokuitua. Ja jotta nämä yhteydet pysyvät täällä Lapissakin, sillä tavoin, että voit kotien ulkopuolella, missä valokuituverkkoa ei ole, saada yhteyden maailmaan. Täytyy mobiiliverkot olla myös vahvoja. Kyllä 3G-verkon alasajo on näkynyt hyvinkin kovasti ihan Lapissa kuin koko maassa. Se ei ole pelkästään niin, että 3G-verkon alasajo olisi vaikuttanut pelkästään vain pitkien etäisyyksien päässä, vaan niitä vaikutuksia on nähty kyllä ihan kaupunkien lähistölläkin.

Kukko [00:22:08]: Kiitos haastattelusta Annika Lompolo.

Lompolo [00:22:11]: Kiitos paljon.

Kukko [00:22:16]: Tämä on Pohjoisen pulssilla.

[äänite päättyy]